

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2011-09-20

Yttrande över betänkandet Alkoholservering på särskilda boenden (SOU 2011:41)

IOGT-NTO har inbjudits att lämna synpunkter på utredningens förslag. Vi redovisar våra synpunkter i det följande.

1. Inledning

Utredningens uppdrag var att utreda frågan om möjlighet att tillåta alkoholservering på särskilda boenden. Slutsatsen blev att alkoholservering på särskilda boenden bör kunna tillåtas utan tillståndsprövning i varje enskilt fall. Utredningen bedömer att de särskilda boendena redan uppfyller de krav som ställs för att få bedriva servering. Vidare slår utredningen fast att förslagen inte kommer att leda till några alkoholpolitiska olägenheter och inte heller till några negativa konsekvenser för folkhälsan.

IOGT-NTO delar inte utredningens bedömning i något avseende och är kritiska till utredningens förslag. Vi anser att servering på särskilda boenden ska vara fortsatt tillståndspliktig.

2. Alkohol och äldre

I Sverige har konsumtionen av alkohol minskat i alla åldersgrupper utom just bland äldre, över 65 år. Där ser vi tvärtom att alkoholkonsumtionen ökar. Särskilt bland äldre kvinnor. Mer än var tredje äldre kvinna säger sig dricka vin en eller flera gånger i veckan. I takt med att alkoholkonsumtionen ökar sker en ökning av alkoholrelaterade sjukdomar och dödlighet i denna grupp. Det är dessutom så att antalet och andelen äldre i befolkningen ökar och de som är på väg in i pensionsålder har en högre alkoholkonsumtion än tidigare generationer. Detta kommer med all säkerhet innebära ännu högre andel alkoholrelaterade sjukdomar och skador och en större påfrestning på äldreomsorgen och hälso- och sjukvården.

IOGT-NTO

Gammelgårdsvägen 38 • Box 12825 • 112 97 Stockholm • Telefon: 08-672 60 00 • Fax: 08-672 60 01
E-post: info@iogt.se • Hemsida: www.iogt.se

3. Alkoholservering på särskilda boenden

Målet för den svenska alkoholpolitiken är att främja folkhälsan genom att minska den totala alkoholkonsumtionen och tillgängligheten till alkohol. De förslag som utredningen har presenterat är inte förenliga med detta mål. Genom att slopa alla krav på tillstånd öppnar utredningen upp för en ökad konsumtion hos individer som bor på särskilda boenden. Tillgängligheten kommer att öka både för de äldre och för personalen.

De bestämmelser i Alkohollagen som reglerar serveringsstillstånden finns för att servering av alkohol till allmänheten är en mycket ansvarsfull uppgift. Alkohol är inte som vilken annan vara som helst. Nödvändiga krav ställs på tillståndshavaren och den personal som är anställd i verksamheten liksom på kök, matutbud och lokaler. Utredningen föreslår nu att dessa krav ska slopas i fråga om servering på särskilda boenden med argument om att kommunen gör en prövning när den upphandlar själva omsorgsverksamheten som ska bedrivas på det särskilda boendet.

IOGT-NTO tycker att samma krav bör gälla på särskilda boenden vid alkoholserveringen som på andra platser i samhället där servering av alkohol sker. Till skillnad från utredningen ser vi att särskilda krav är nödvändiga i fråga om tillståndshavaren, lokaler, matutbud, serveringspersonal och serveringstider. Den som bedriver god omsorg behöver inte nödvändigtvis klara av att bedriva en ansvarsfull alkoholservering. Kraven kan dock behöva justeras utifrån särskilda boendens speciella förutsättningar.

Äldre människor ska inte berövas sin valfrihet och självbestämmande endast för att de bor på ett särskilt boende. De ska ha samma möjligheter som övriga i samhället och som de hade innan de flyttade. De ska inte särbehandlas. Det förslag utredningen nu presenterar strider just mot det sistnämnda. Genom att slopa tillståndskravet undantar man de äldre från de skyddsintressen som bär upp de nuvarande reglerna för serveringstillstånd.

Det finns nya undersökningar som visar att alkoholkonsumtionen ökar bland den äldre befolkningen och att det finns många riskkonsumenter i gruppen. Pensionering, förlust av partner, sjukdom eller ensamhet kan alla vara riskfaktorer för utveckling av alkoholproblem. Ökar tillgängligheten är risken ännu större.

IOGT-NTO anser att utredningen har fel när den konstaterar att äldre inte tillhör någon riskgrupp och att förslagen därmed inte kommer att ha negativa effekter på deras hälsa eller leda till nykterhetsproblem. Blir förslagen verklighet och alkoholservering blir mer förekommande kommer livskvalitén försämrats för de boende och för personalen. Fallskadorna, som redan är ett stort problem inom vården, kommer med all säkerhet att öka. Många äldre äter mediciner som inte bör blandas med alkohol. Mer eller mindre berusade personer kommer att ställa högre krav på personalen och störa övriga boende.

Från både Danmark och Finland, där alkoholservering varit ett vanligare inslag inom äldreomsorgen, kommer nu signaler om att äldre som är berusade på boenden och inom hemtjänsten är ett växande problem. Den danska regeringen har till och med blivit tvungen att satsa många miljoner kronor på att utbilda personal inom äldreomsorgen att kunna hantera berusade personer och öka sina kunskaper om alkoholfrågor.

IOGT-NTO

Gammelgårdsvägen 38 • Box 12825 • 112 97 Stockholm • Telefon: 08-672 60 00 • Fax: 08-672 60 01
E-post: info@iogt.se • Hemsida: www.iogt.se

Vi inom IOGT-NTO vill inte se samma utveckling i Sverige. Alkoholen utgör en stor hälsofara för den äldre befolkningen och konsumtionen ökar. Det är positivt att frågan lyfts på senare tid, bland annat av vår barn- och äldreminister Maria Larsson, men mycket återstår att göra. Det som inte behövs är liberalare regler som riskerar att öka problemen. Våra äldre behöver god omsorg och en lugn och trygg boendemiljö. Alkoholen bidrar inte till detta.

IOGT-NTO

Anna Carlstedt
Förbundsordförande

Peter Moilanen
Generalsekreterare

IOGT-NTO

Gammalgårdsvägen 38 • Box 12825 • 112 97 Stockholm • Telefon: 08-672 60 00 • Fax: 08-672 60 01
E-post: info@iogt.se • Hemsida: www.iogt.se